

Jaaroverzicht fatale woningbranden 2015

Colofon

Uitgave van de Brandweeracademie van het Instituut Fysieke Veiligheid, april 2016

Tekst en onderzoek: Margrethe Kobes
Projectleiding: Rijk van den Dikkenberg
Eindverantwoording: René Hagen

Contact: infopuntveiligheid@ifv.nl
Meer informatie: www.ifv.nl/fatalewoningbranden

Inhoud

	Inleiding	4
1	Brandkenmerken	5
1.1	Brandoorzaken en voorwerp waarin brand ontstaat	5
1.2	Ruimte waarin brand ontstaat	6
1.3	Momenten van ontstaan, van melden en opkomsttijd	6
1.4	Dynamiek van brand en schade	8
2	Gebouwkenmerken	10
2.1	Type woning	10
2.2	Bouwjaar en eigendomssituatie	11
2.3	Rookmelders	11
2.4	Invloed van bouwkundige kenmerken	12
3	Menskenmerken	14
3.1	Gewonden en in eerste instantie geredde slachtoffers	14
3.2	Woonsituatie, geslacht en leeftijd	14
3.3	Mate van zelfredzaamheid	15
3.4	Wijze van ontdekken van de brand	16
3.5	Locatie van slachtoffers en vluchtpoging	16
3.6	Moment en plaats van overlijden	17
3.7	Situatie slachtoffer en factor van fataliteit	17

Inleiding

De Brandweeracademie van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) verzamelt structureel data over fatale woningbranden in Nederland. Daarbij werkt de Brandweeracademie samen met de bij de betreffende branden betrokken brandweerkorpsen en teams brandonderzoek. Zij leveren aan de hand van een vragenlijst de gegevens over de fatale woningbranden. De respondenten worden benaderd op basis van informatie uit persberichten over een fatale woningbrand in hun regio. Daardoor worden ook de fatale woningbranden in kaart gebracht waarbij de brandweer geen hulp heeft verleend, bijvoorbeeld omdat de brand bij het ontdekken al gedoofd was.

Een fatale woningbrand is een brand waarbij dodelijke slachtoffers als gevolg van brand zijn te betreuren, die heeft plaatsgevonden in een gebouw met een woonfunctie of in een ander 'woongerelateerd' object¹ en die niet door opzet is veroorzaakt².

Type woningbrand	Aantal branden	Aantal doden
Fatale woningbrand	27	31
Woningbrand na bewezen natuurlijke dood	2	2
Woningbrand als gevolg van (zelf)doding	5	5
Totaal	34	38

In 2015 hebben 34 woningbranden met dodelijke afloop plaatsgevonden. Bij 27 branden, met in totaal 31 dodelijke slachtoffers, is sprake van een fatale woningbrand. Deze fatale woningbranden hebben plaatsgevonden in 15 verschillende veiligheidsregio's.

Bij 5 branden met in totaal 5 doden is sprake van woningbrand als gevolg van (zelf)doding en deze branden vormen daarmee geen onderdeel van de analyse van fatale woningbranden 2015.

Bij 3 woningbranden is de bewoner (mogelijk) aan een natuurlijke dood overleden. In 2 gevallen is sprake van een bewezen natuurlijke dood. In het ene geval was het slachtoffer voorafgaand aan het koken en ontstond er een enorme rookontwikkeling (geen brand). In het andere geval bevond het slachtoffer zich in de woning en heeft een medebewoner, na het ontdekken van het slachtoffer, brand gesticht in een naastgelegen schuur. Deze 2 woningbranden zijn niet in de analyse meegenomen. Bij 1 andere woningbrand is de brand een direct gevolg van onwelwording en is het moment van overlijden niet duidelijk (voor of na het ontstaan van brand). Daarom is de brand wel in de analyse meegenomen. In de bovenstaande tabel valt de brand in de categorie 'fatale woningbrand'.

Hierna zijn de gegevens³ over de brandkenmerken, gebouwkenmerken en menskenmerken van de fatale woningbranden in 2015 weergegeven.

1 Als criterium voor 'woonfunctie' / 'woongerelateerd' geldt dat er sprake moest zijn van min of meer permanente bewoning en van bekendheid van het slachtoffer met de omgeving. Fatale woningbranden in verzorgingstehuizen zijn zodoende meegenomen in het onderzoek, maar branden in (bijvoorbeeld) ziekenhuizen niet. Fatale woningbranden in stacaravans en schuren (mits behorend bij een woning) zijn ook in het onderzoek meegenomen.

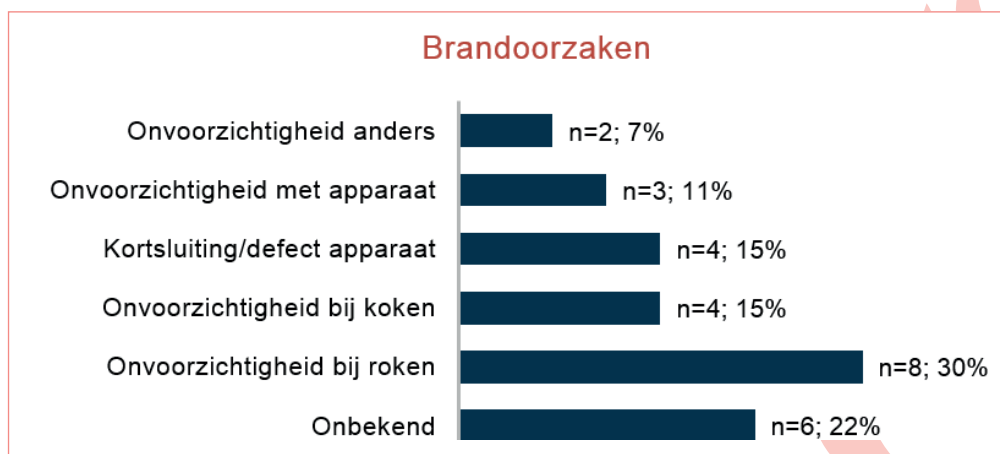
2 Dit zijn de woningbranden met fatale afloop waarvoor vaststaat dat geen sprake was van brandstichting, moord of zelfmoord. Onder 'brandstichting' wordt hier moedwillige brandstichting door toerekeningsvatbare volwassenen verstaan; uitgesloten zijn, bijvoorbeeld, branden die door spelende kinderen of verwarde volwassenen zijn veroorzaakt. Met opzet veroorzaakte woningbranden met fatale afloop zijn van het onderzoek uitgesloten.

3 De percentages zijn weergegeven in afgeronde getallen, waardoor de optelsom van de percentages in de figuren niet overal 100% is.

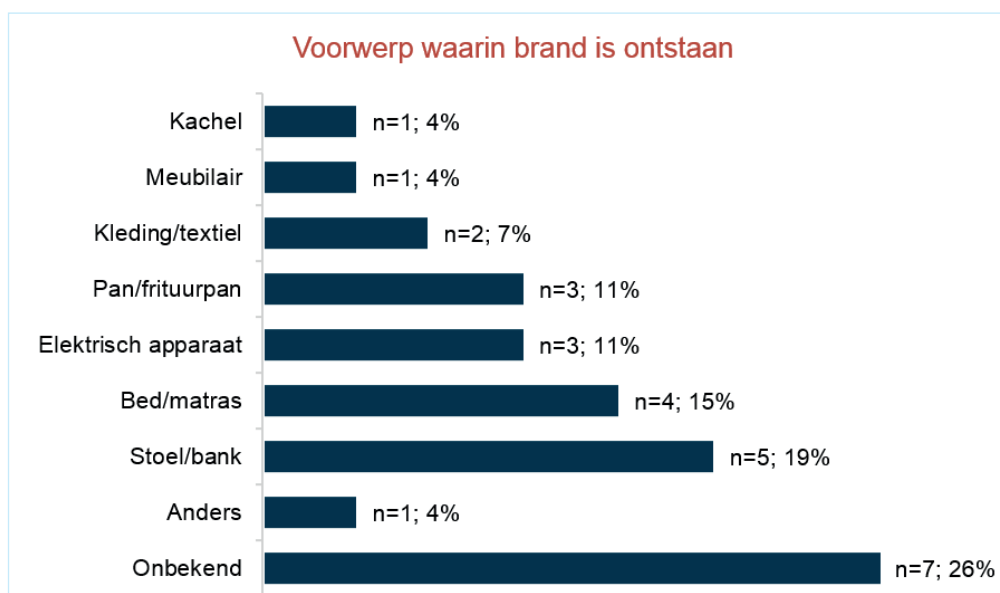
1 Brandkenmerken

1.1 Brandoorzaken en voorwerp waarin brand ontstaat

In 2015 zijn de meeste fatale woningbranden ontstaan door onvoorzichtigheid bij roken (30%), onvoorzichtigheid bij koken (15%) en door sluiting of een defect aan een apparaat (15%). Van ongeveer een vijfde van de fatale woningbranden is de oorzaak niet bekend.

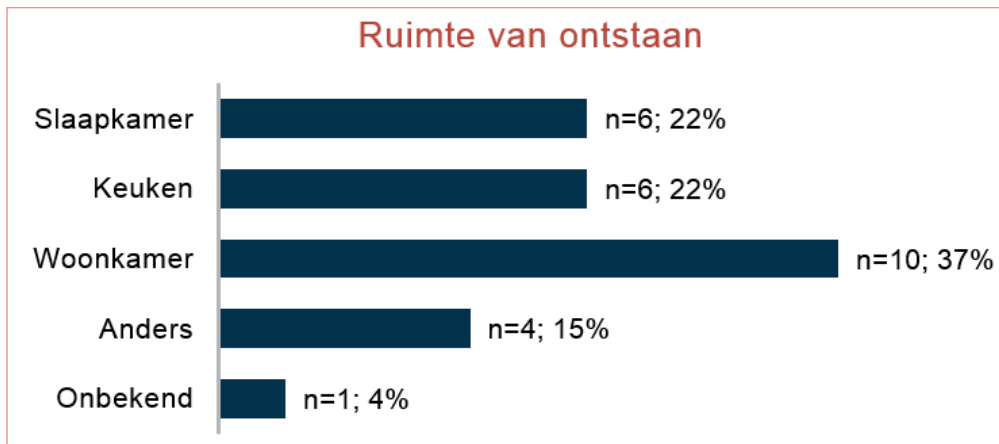

Van iets meer dan een kwart van de fatale woningbranden in 2015 is niet bekend in welk voorwerp de brand is ontstaan. In de overige gevallen ontstaan fatale woningbranden vooral in een stoel of bank (19%) en een bed of matras (15%). De elektrische apparaten waarin brand is ontstaan zijn een centraaldoos/installatie, elektrische kachel, koelkast en koffiezetapparaat. Verder is van 1 brand niet zeker of deze is ontstaan als gevolg van een defect aan de gaskookplaat of als gevolg van een gasexplosie. Deze brand is ondergebracht in de categorie 'anders'.

1.2 Ruimte waarin brand ontstaat

Bijna twee vijfde (37%) van de fatale woningbranden is ontstaan in de woonkamer, een vijfde (22%) in de keuken en een vijfde (22%) is in de slaapkamer ontstaan. In de categorie 'anders' vallen branden die zijn ontstaan in een berging, een studeerkamer, een open ruimte van het plafond en een ondergelegen cafetaria waarbij de brand is doorgeslagen naar de galerij.

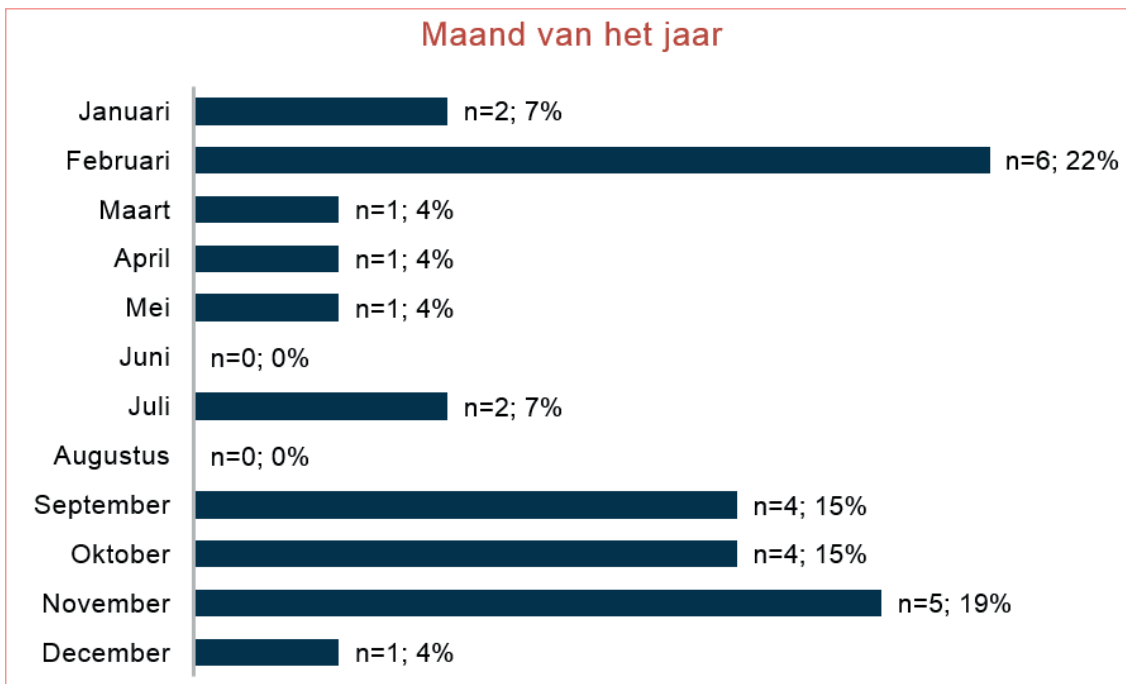

1.3 Momenten van ontstaan, van melden en opkomsttijd

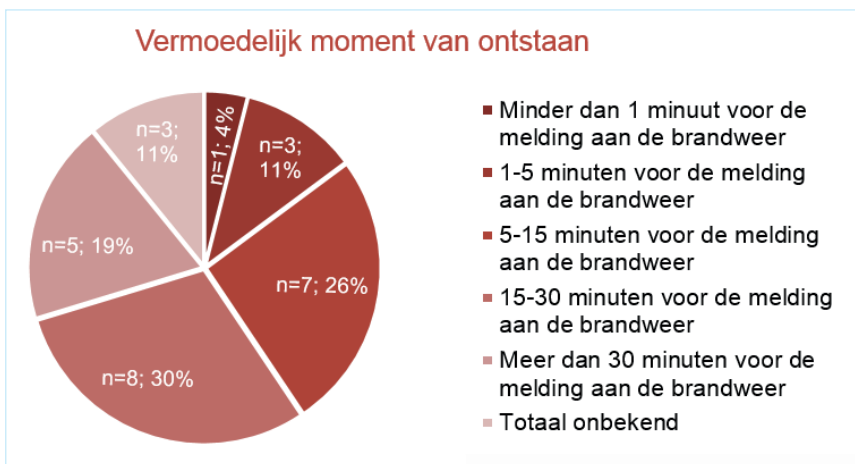
De meeste fatale woningbranden hebben op maandag (22%), zaterdag (22%) of vrijdag (19%) plaatsgevonden.

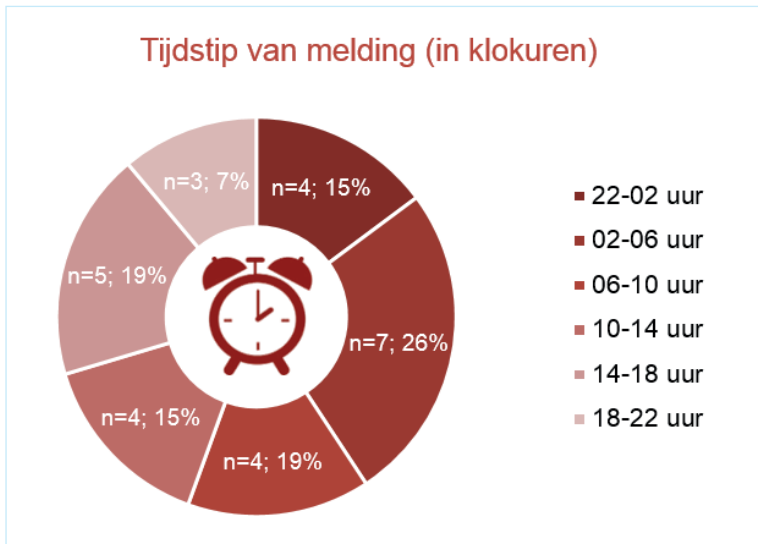
In 2015 heeft ongeveer één op de vijf fatale woningbranden plaatsgevonden in februari (22%) of november (19%). Ook vonden relatief veel fatale woningbranden plaats in september (15%) en oktober (15%).

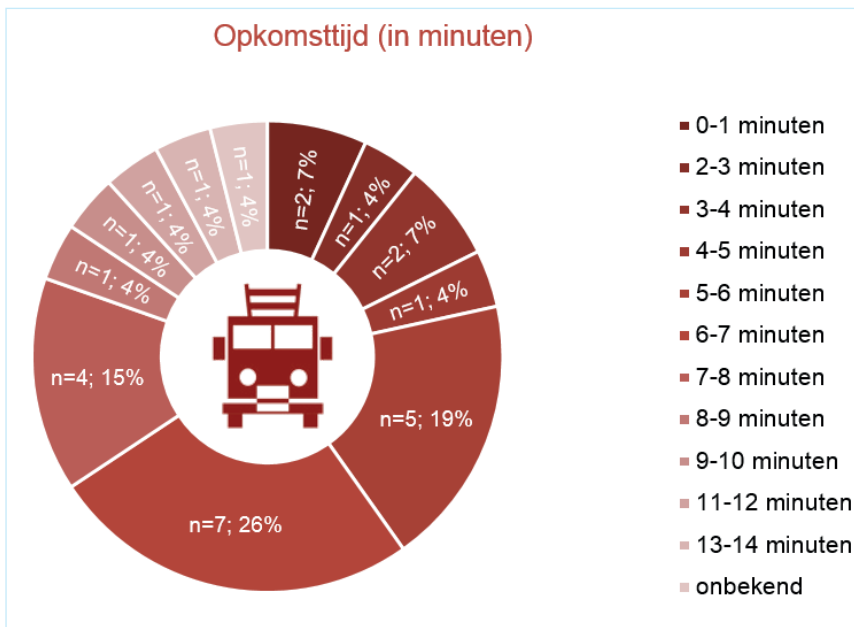
Een kwart (26%) van de fatale woningbranden is vermoedelijk 5 tot 15 minuten voor de melding aan de brandweer ontstaan, bijna een derde (30%) is vermoedelijk 15 tot 30 minuten voor de melding aan de brandweer ontstaan en een vijfde (19%) is vermoedelijk meer dan 30 minuten voor de melding aan de brandweer ontstaan.

De meeste fatale woningbranden zijn aan de brandweer gemeld tussen 02:00 en 06:00 uur (26%), tussen 06:00 en 10:00 uur (19%) en tussen 14:00 en 18:00 uur (19%).

De gemiddelde opkomsttijd bij de fatale woningbranden in 2015 is 6,4 minuten (sd = 3,1), uitgaande van opkomsttijden die zijn afgerond in hele minuten. Bij acht op de tien (82%) fatale woningbranden was de brandweer binnen 8 minuten na melding ter plaatse.

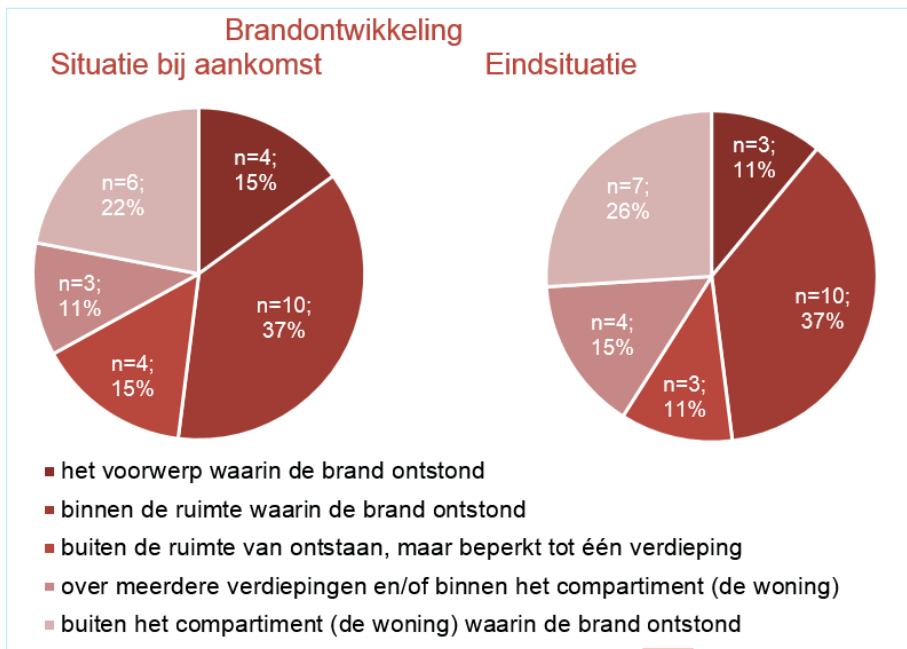

1.4 Dynamiek van brand en schade

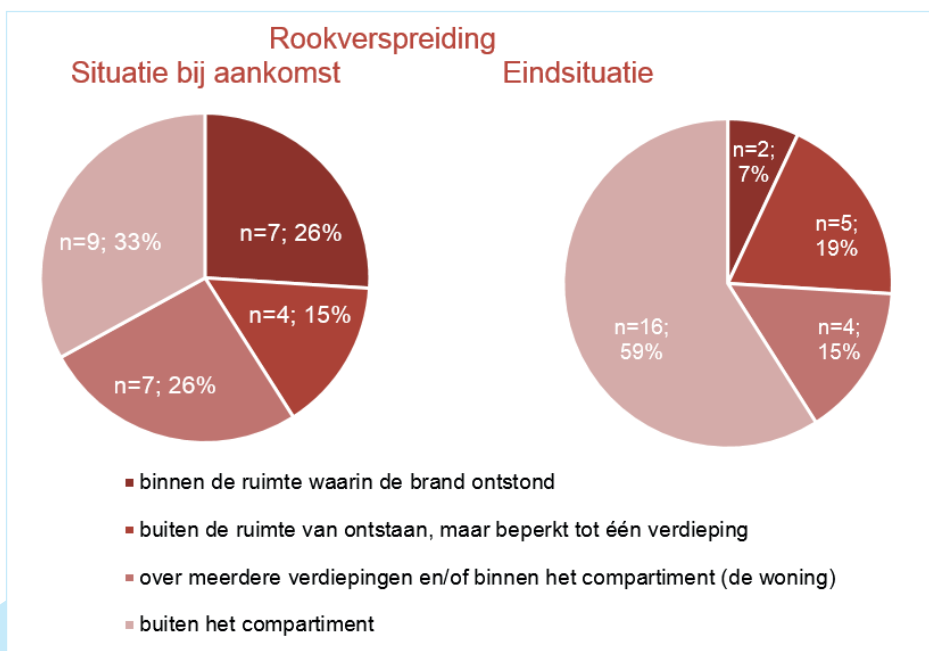
Bij 4 fatale woningbranden (15%) is aangegeven dat de brand bij aankomst van de brandweer al uit was (doorgaans aangeduid als 'gesmoord'). Bij nog 1 andere fatale woningbrand (4%) is aangegeven dat er geen bluspoging is ondernomen, maar het is niet duidelijk of de brand bij aankomst nog woedde.

De helft van de fatale woningbranden (52%) was bij aankomst van de brandweer beperkt tot de ruimte waarin de brand is ontstaan⁴. Bij bijna een zesde van de fatale woningbranden (15%) was de brand zelfs beperkt tot het voorwerp waarin de brand is ontstaan. Na aankomst van de brandweer heeft de brand zich in de meeste gevallen niet verder uitgebreid.

⁴ Inclusief de fatale woningbranden die beperkt waren tot het voorwerp waarin de brand is ontstaan.

De rookverspreiding was bij aankomst van de brandweer in een kwart (26%) van de fatale woningbranden nog beperkt tot de ruimte waarin de brand is ontstaan. Gedurende de brandweerinzet heeft de rook zich zodanig verder verspreid dat de rook in de eindsituatie bij drie vijfde (59%) van de fatale woningbranden buiten het compartiment is gekomen.

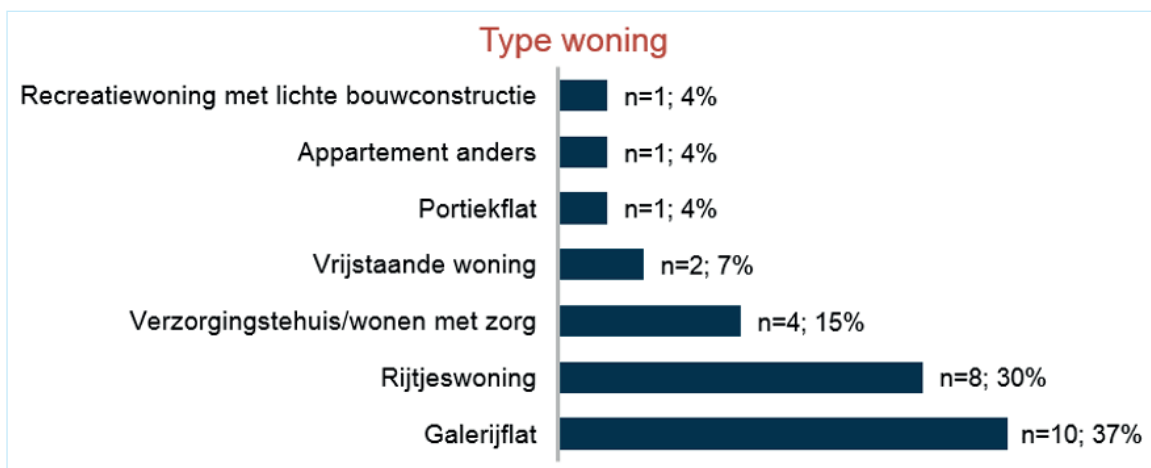

Bijna de helft (48%) van de fatale woningbranden heeft geleid tot schade bij de burens. In de meeste gevallen was sprake van rookschade (44%) en soms was (ook) sprake van waterschade (22%) en/of brandschade (19%).

2 Gebouwenmerken

2.1 Type woning

De fatale woningbranden in 2015 komen vooral voor in een galerijflat (37%), een rijtjeswoning (30%) en een verzorgingstehuis/wonen met zorg (15%).

Kijkend naar bijzonder gebruik van de woningen is bij een vijfde (22%) van de fatale woningbranden sprake van zorgverlening aan huis (aanleunwoning/seniorenflat) en bij een klein aantal (7%) van kamerverhuur.

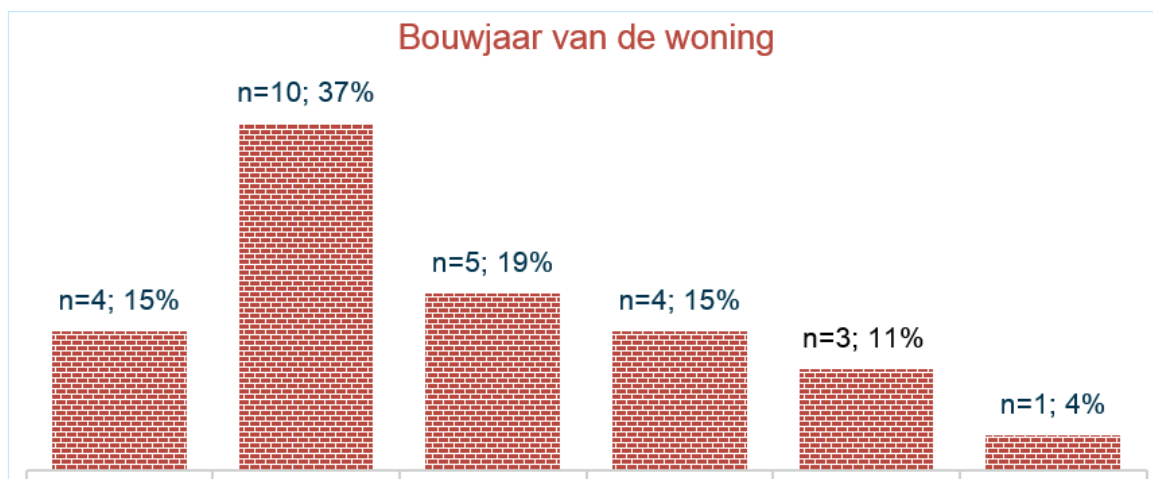

2.2 Bouwjaar en eigendomssituatie

Iets meer dan de helft (56%) van de fatale woningbranden vond plaats in een huurwoning, waarbij vaak (37%) sprake is van sociale huur en soms (4%) van particuliere huur. In de overige gevallen (15%) is niet bekend om welk type huur het gaat.

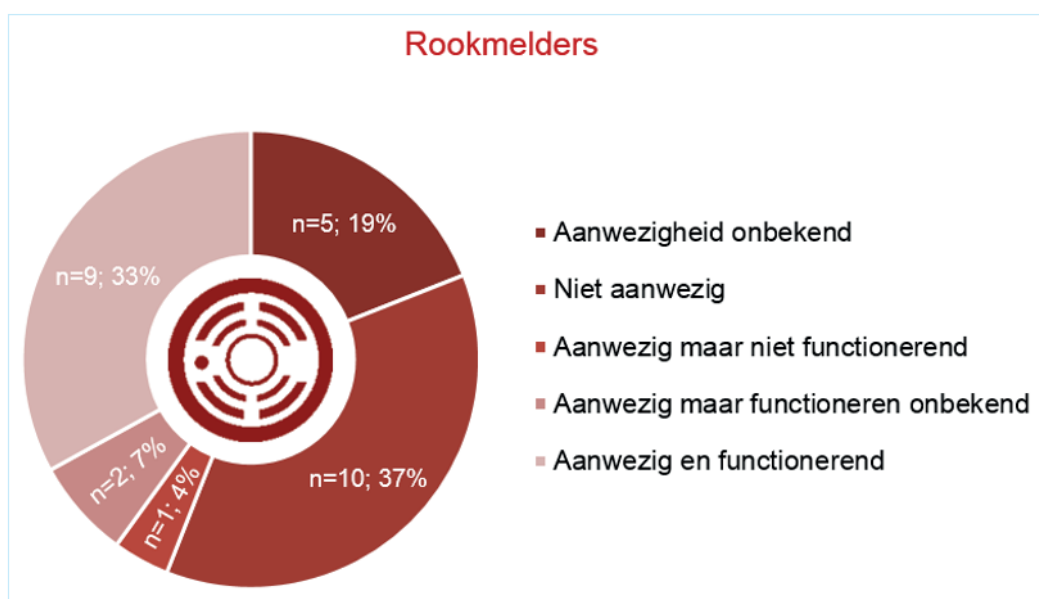
Een vijfde van de fatale woningbranden vond plaats in een koopwoning (22%) en bij een vijfde (22%) is de eigendomssituatie niet bekend.

Van bijna alle woningen (96%) is het bouwjaar bekend. De meeste (37%) woningen zijn gebouwd in de periode van 1945 tot en met 1975. Een kwart (26%) van de woningen is gebouwd onder het regiem van het Bouwbesluit (na 1992).

2.3 Rookmelders

Bij ruim twee vijfde (44%) van de fatale woningbranden was een rookmelder aanwezig. Bij een derde van de fatale woningbranden was zelfs sprake van een functionerende rookmelder. In 4 gevallen is hierdoor de brand door burens of omstanders ontdekt. In 4 gevallen was sprake van een brandmeldinstallatie (BMI) met directe doormelding op het openbaar meldsysteem (OMS). In 1 geval is de brand niet door de rookmelder maar door een voorbijganger ontdekt door het zien van brand/rook.

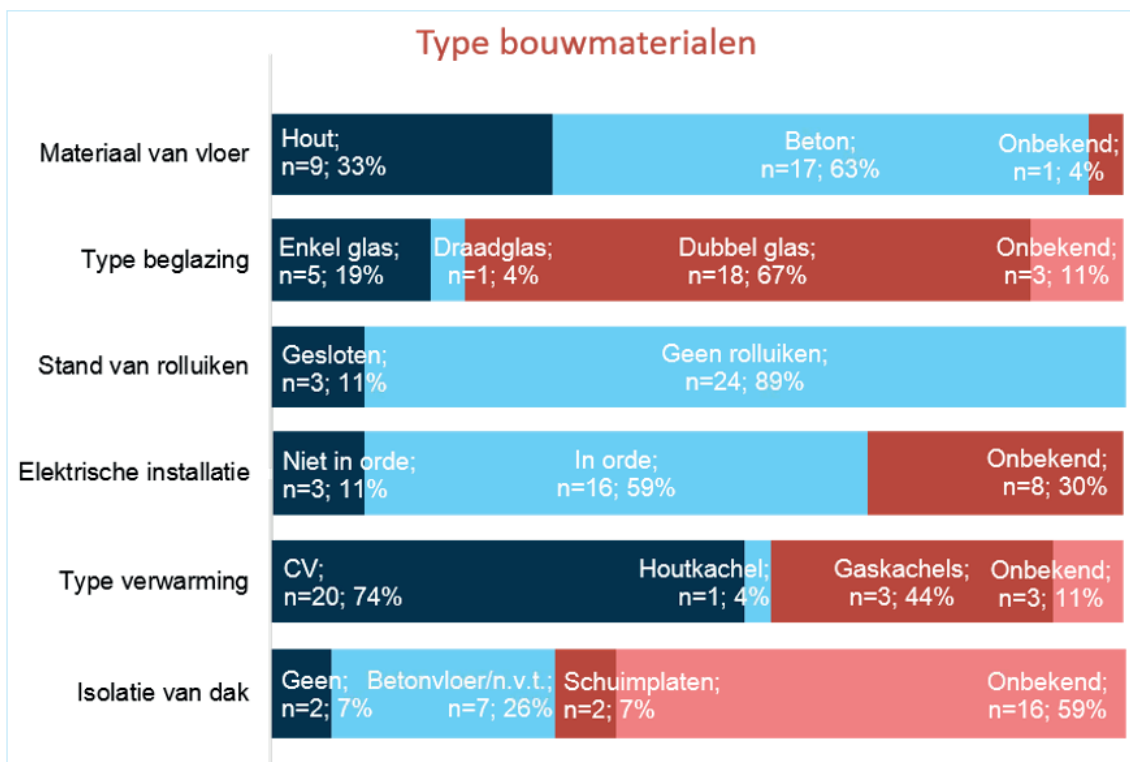
In 6 van de 9 fatale woningbranden met functionerende rookmelder(s) was het slachtoffer niet of beperkt zelfredzaam. In 2 andere gevallen sliep het zelfredzame slachtoffer en het negende slachtoffer was zelfredzaam en wakker, maar onder invloed van verdovende middelen.

Bij 8 van de 9 woningbranden met functionerende rookmelder(s) bevond het slachtoffer zich in de brandruimte.

In 3 gevallen bevond de eerste rookmelder die is afgegaan zich in de brandruimte en was het slachtoffer niet of beperkt zelfredzaam. In 4 gevallen bevond de eerste rookmelder die is afgegaan zich in een ruimte die direct grenst aan de brandruimte: in 2 gevallen is dit de hal op de begane grond, in 1 geval de woonkamer en in 1 geval de keuken. Bij 2 branden is niet bekend waar de rookmelder hing die als eerste in alarm is gegaan.

2.4 Invloed van bouwkundige kenmerken

In iets meer dan drie vijfde (63%) van de woningbranden was de vloer van de woning van beton. Bij twee derde (67%) van de gevallen was sprake van dubbel glas. Bij een op de tien fatale woningbranden (11%) waren de ramen afgesloten met rolluiken. Bij de rest waren geen rolluiken aanwezig. In drie vijfde (59%) van de gevallen was de elektrische installatie in orde, bij een op de tien (11%) was de installatie niet in orde en bij de rest (30%) is niet bekend of de installatie in orde was. In drie kwart (74%) van de fatale woningbranden bestond het type verwarming uit een cv-installatie. Bij 2 fatale woningbranden was het dak geïsoleerd met schuimplaten. In de overige gevallen was het dak niet geïsoleerd en/of was er sprake van een appartement scheidende betonvloer (33%) of is niets bekend over de isolatie van het dak van de woning (59%).

Invloed op brandontwikkeling

Bij 10 fatale woningbranden (37%) hebben de bouwmaterialen invloed gehad op de brandontwikkeling. In bijna alle gevallen was sprake van een combinatie van typen bouwmaterialen die van invloed is geweest. In 5 gevallen heeft de vloer een bijdrage geleverd aan de brandontwikkeling, waarbij in 3 gevallen sprake was van een betonnen vloer en in 2 gevallen van een houten vloer. Bij 6 branden is de beglazing van invloed geweest, waarbij in 4 gevallen sprake was van dubbel glas en in de overige gevallen van enkel glas. Bij 2 branden waren de gesloten rolluiken van invloed. In 1 geval betrof het een rolluik van een ondergelegen cafetaria waar de brand woedde. Bij 1 brand heeft de houtkachel / open

haard invloed gehad op de brandontwikkeling. Bij 2 branden is de dakisolatie van invloed geweest, waarbij in 1 geval het om schuimplaten ging en in het andere geval is het type isolatie niet bekend. Bij 1 brand is gemeld dat de elektrische installatie niet in orde was en daarom van invloed is geweest op de brandontwikkeling.

Invloed op overlijden van slachtoffer

Bij 4 fatale woningbranden (15%) zijn de bouwmaterialen van invloed geweest op het overlijden van het slachtoffer. In alle gevallen was sprake van een combinatie van typen bouwmaterialen die van invloed is geweest. Bij 3 branden heeft de beglazing invloed gehad, waarbij in 2 gevallen sprake was van dubbel glas en in 1 geval van enkel glas. Bij een van de branden waar dubbele beglazing van invloed was, is ook gemeld dat de betonvloer van invloed is geweest. De combinatie zorgde ervoor dat de brand door zuurstofgebrek is gesmoord. Bij 1 brand waren de gesloten rolluiken van invloed. In 1 geval heeft de houtkachel / open haard invloed gehad op het overlijden van het slachtoffer en bij 2 branden is gemeld dat de dakisolatie van invloed is geweest.

3 Menskenmerken

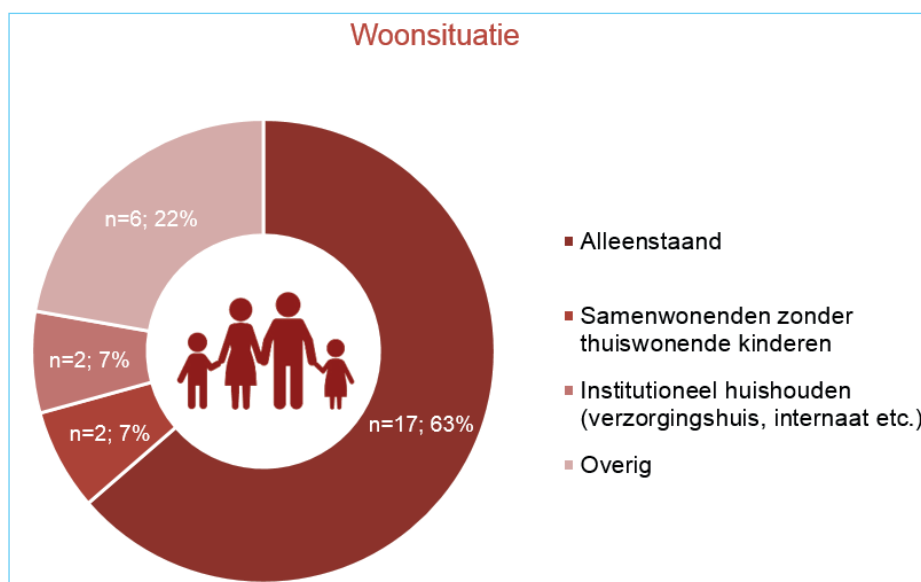
3.1 Gewonden en in eerste instantie geredde slachtoffers

Bij drie kwart (74%) van de fatale woningbranden zijn behalve de dodelijke slachtoffers⁵ geen gewonden⁶ gevallen. Bij een derde (33%) van de fatale woningbranden is het dodelijke slachtoffer in eerste instantie gered⁷, maar later alsnog aan de gevolgen van de brand overleden. Bij 5 fatale woningbranden hebben andere aanwezigen de brand wel overleefd dankzij een redding. Hierbij zijn in totaal 24 gewonde personen en 132 niet gewonde personen gered.

3.2 Woonsituatie, geslacht en leeftijd

Bij de meeste fatale woningbranden (63%) waren de slachtoffers alleenstaand. Bij ruim drie kwart van de fatale woningbranden (78%) was het slachtoffer op het moment van de brand alleen thuis. In 2015 zijn alleen de woonsituaties 'alleenstaand', 'samenwonend zonder thuiswonende kinderen', 'institutioneel huishouden' en 'overige' van toepassing.

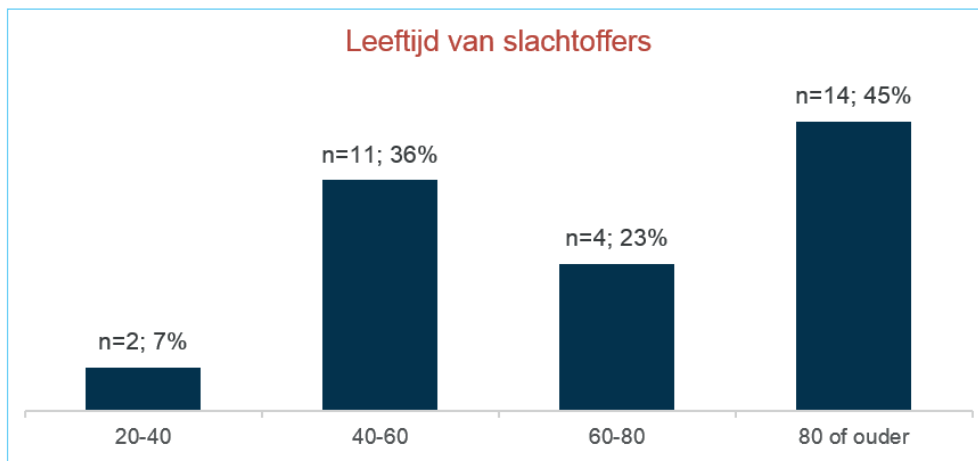

5 Een dodelijk slachtoffer is iemand die ten gevolge van de brand of ten gevolge van de verwondingen die hij of zij bij de brand heeft opgelopen, is overleden. Dat kan direct zijn, maar ook na weken of maanden. Hoewel het dan lastig is te achterhalen, is er nog wel steeds sprake van een branddode. Het tijdstip van overlijden is dan niet van belang.

6 Een gewonde is iemand die voor zijn verwonding is behandeld in het ziekenhuis. Het maakt daarbij niet uit of hij of zij is opgenomen of na de behandeling direct het ziekenhuis heeft verlaten. Personen die kleine 'verwondingen', zoals schaafwonden, blauwe plekken en lichte ademhalingsproblemen, hebben opgelopen vallen NIET in de categorie 'gewonden'.

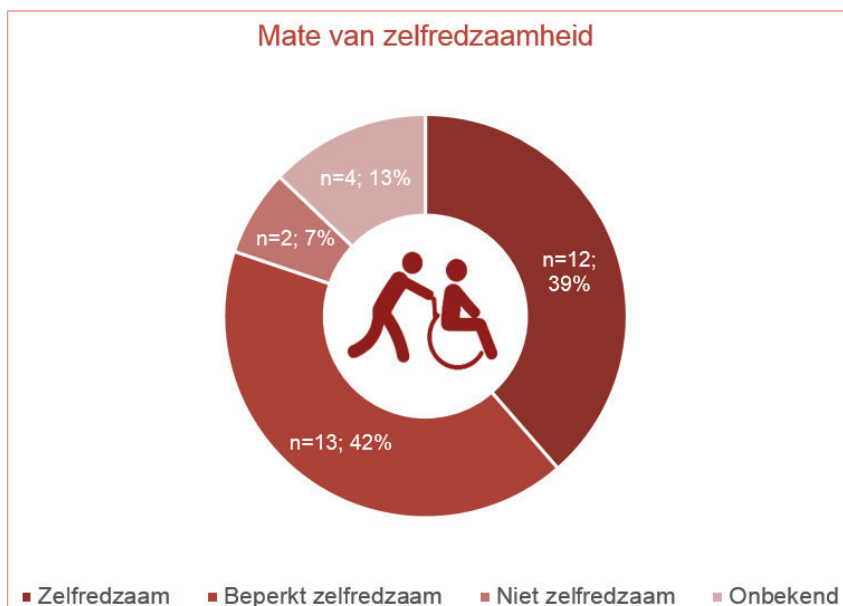
7 Een geredde is iemand die zonder deze redding in een slechtere conditie zou komen. De slechtere conditie kan veroorzaakt worden door brand (hitte, vuur), rook of bijvoorbeeld springen. Als mensen op een balkon of dak staan en uit voorzorg van het balkon of dak gehaald worden, is dat geen redding. Ook als mensen uit een niet door brand bedreigd brandcompartiment gehaald worden is dat geen redding.

Iets meer dan de helft (52%) van de slachtoffers bij fatale woningbranden is man. De leeftijd van de slachtoffers varieert tussen 24 en 98 jaar. De gemiddelde leeftijd is 66 jaar (sd = 21,1). Twee derde (68%) van de slachtoffers is 60 jaar of ouder.

3.3 Mate van zelfredzaamheid

De mate van zelfredzaamheid wordt bepaald door de mate van mobiliteit, zicht, gehoor en verstandelijk vermogen. Een persoon is verminderd (of beperkt) zelfredzaam als er sprake is van een beperking in mobiliteit, zicht of gehoor. Wanneer sprake is van een beperkt verstandelijk vermogen of een combinatie van beperkingen dan wordt een persoon als niet zelfredzaam aangeduid. Van 4 slachtoffers (13%) is de mate van zelfredzaamheid niet bekend. Ruim de helft (56%) van de slachtoffers van wie de mate van zelfredzaamheid wel bekend is, is beperkt of niet zelfredzaam.

Daarnaast kan de zelfredzaamheid beperkt worden door de situatie waarin de persoon zich bevindt. Wanneer een persoon slaapt en/of onder invloed is van verdovende middelen (drank, drugs, medicijnen), is sprake van een verminderde opmerkzaamheid.

Als een slachtoffer zich in de brandruimte bevindt en bovendien niet of beperkt zelfredzaam en/of verminderd opmerkzaam is, dan is de kans op overleven van de brand zeer of gering. Iets meer dan de helft (55%) van de slachtoffers is in de brandruimte aangetroffen. Een kwart (26%) was niet of verminderd zelfredzaam, een zesde (16%) was zelfredzaam maar in slaap en de overige 4 slachtoffers (13%) waren zelfredzaam en wakker, van wie 2 mogelijk onder invloed van verdovende middelen.

Twee vijfde (39%) van de slachtoffers is in een andere ruimte aangetroffen. Bijna een kwart (23%) was niet of verminderd zelfredzaam, een tiende (10%) was zelfredzaam maar in slaap en de overige 2 slachtoffers (7%) waren wakker, van wie de ene zelfredzaam was en van de andere de mate van zelfredzaamheid niet bekend is.

Van 2 slachtoffers (7%) is niet bekend of zij in de brandruimte zijn aangetroffen. Wel is bekend dat zij beiden sliepen op het moment van de brand.

In totaal sliep iets meer dan twee vijfde (45%) van de slachtoffers op het moment van de brand en iets meer dan de helft (55%) was wakker.

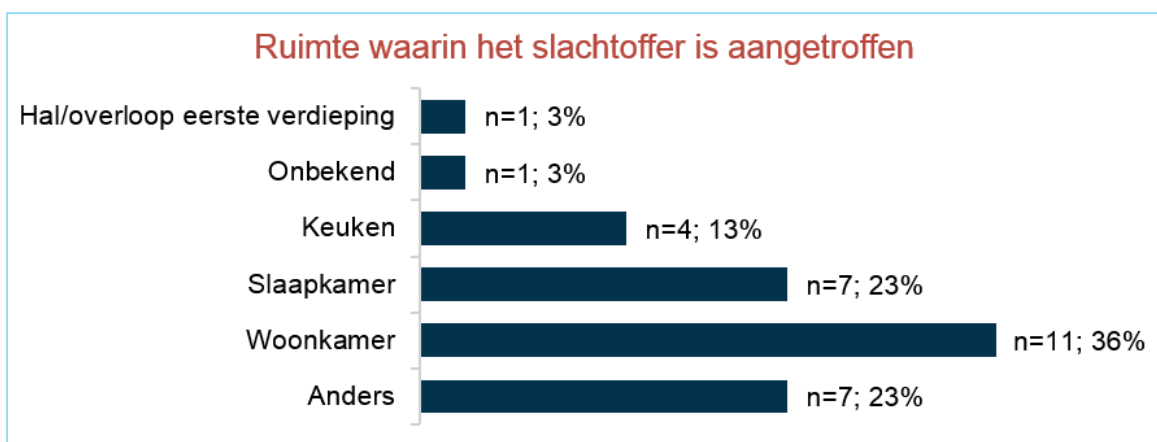
3.4 Wijze van ontdekken van de brand

Bij twee vijfde (41%) van de fatale woningbranden hebben de bewoners de brand zelf ontdekt en in drie op de tien gevallen is niet bekend hoe de aanwezige de brand heeft ontdekt. In de overige gevallen heeft de bewoner de brand niet ontdekt (16%), is de brand ontdekt doordat een rookmelder afging (11%) of doordat de bewoner is gewaarschuwd door anderen (4%).

3.5 Locatie van slachtoffers en vluchtpoging

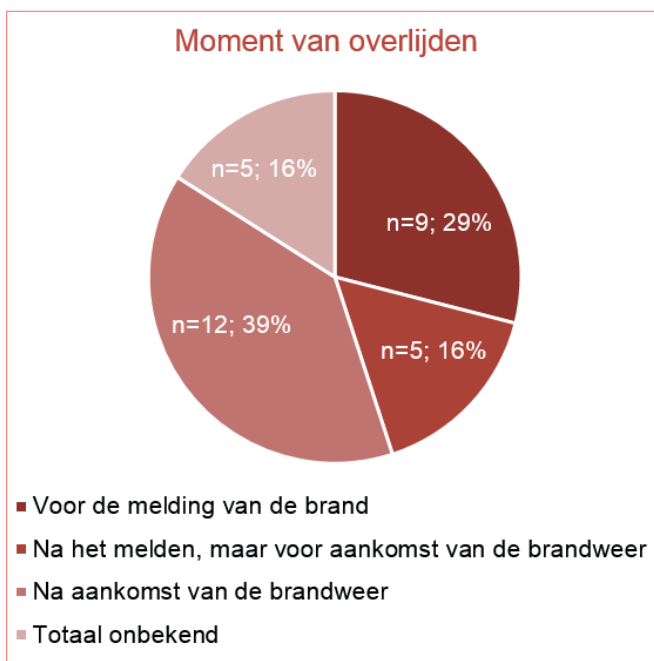
Iets meer dan een derde (36%) van de slachtoffers is in de woonkamer aangetroffen en bijna een kwart (23%) in de slaapkamer. In de categorie 'anders' vallen een galerij (n=4), een buiten de woning gelegen gang van een woongebouw, de portiekopgang en een bergruimte op de begane grond.

Bijna twee vijfde (39%) van de slachtoffers heeft vermoedelijk een vluchtpoging gedaan, ongeveer een derde (32%) van de slachtoffers heeft vermoedelijk geen vluchtpoging ondernomen en van de rest (29%) van de slachtoffers is dit niet bekend.

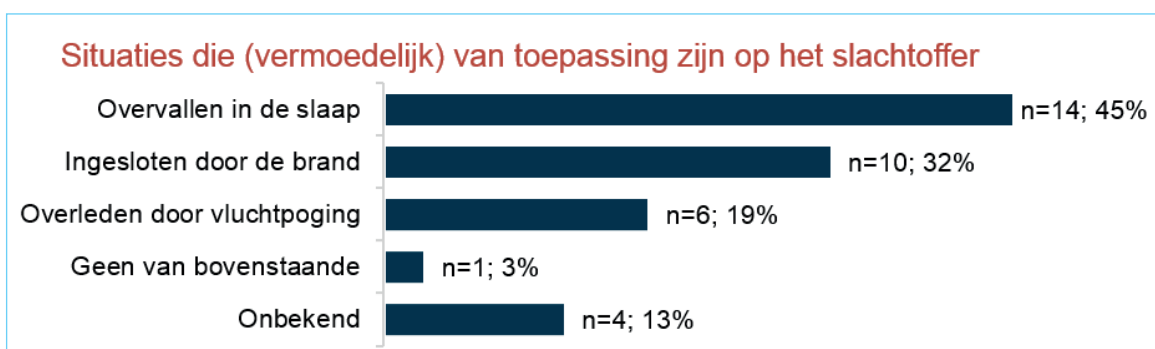
3.6 Moment en plaats van overlijden

Ongeveer twee derde (65%) van de slachtoffers is ter plaatse overleden, ongeveer een kwart (26%) in het ziekenhuis en een tiende (10%) is op weg naar het ziekenhuis overleden. Bijna de helft (45%) van de slachtoffers is vermoedelijk voor de aankomst van de brandweer overleden. Bijna een derde (29%) is vermoedelijk zelfs al voor de melding van de brand overleden. Twee vijfde (39%) van de slachtoffers in na aankomst van de brandweer overleden, waarbij het slachtoffer in eerste instantie is gered, maar later alsnog aan de gevolgen van de brand is overleden.

3.7 Situatie slachtoffer en factor van fataliteit

Er is gevraagd naar situaties die (vermoedelijk) van toepassing zijn op het slachtoffer. Daarbij is een combinatie van situaties mogelijk. Bijna de helft (45%) van de slachtoffers is in de slaap overvallen door de brand. Een derde (32%) van de slachtoffers is ingesloten geraakt door de brand en een vijfde (19%) van de slachtoffers is overleden tijdens een vluchtpoging.

Van de slachtoffers die in hun slaap zijn overvallen door de brand, waren 6 zelfredzaam, 3 beperkt zelfredzaam, 2 niet zelfredzaam en van 3 slachtoffers is de mate van zelfredzaamheid niet bekend. Van de slachtoffers die zijn ingesloten door de brand waren 3 zelfredzaam maar in slaap, 6 beperkt zelfredzaam en wakker en van 1 slachtoffer dat wakker was, is de mate van zelfredzaamheid niet bekend. Van de slachtoffers die zijn overleden tijdens een vluchtpoging waren 2 zelfredzaam, 3 beperkt zelfredzaam en van 1 slachtoffer is de mate van zelfredzaamheid niet bekend.

Bij de meeste slachtoffers is een beperkte zelfredzaamheid (26%), een hevige rookontwikkeling (23%) en het door de brand overvallen worden in de slaap (23%) genoemd als de meest bepalende factor voor fataliteit.

Hoewel bij bijna de helft (45%; n=14) van de slachtoffers eerder is aangegeven dat zij (vermoedelijk) in hun slaap zijn overvallen door de brand, is dit maar voor 6 (23%) van de slachtoffers aangemerkt als de belangrijkste factor voor fataliteit. Bij de overige slachtoffers die (vermoedelijk) zijn overvallen in hun slaap is niet zozeer het feit dat zij sliepen op het moment van de brand de meest bepalende factor voor fataliteit, maar een beperkte zelfredzaamheid (n=3), de materialen of lay-out van de woning (n=2), een hevige rookontwikkeling (n=1), een hoge vuurlast (n=1) en een late ontdekking.

Beperkte zelfredzaamheid

Overvallen in de slaap

Hevige rookontwikkeling

Instituut Fysieke Veiligheid

Het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) draagt bij aan een veilige samenleving door het versterken van de veiligheidsregio's en hun partners bij het professionaliseren van hun taken. Wij ontwikkelen en delen relevante kennis, wij hebben expertise voor het verwerven en beheren van gemeenschappelijk materieel en wij adviseren de betrokken besturen. Ons motto hierbij is: signaleren en verbinden.

Brandweeracademie

De Brandweeracademie, onderdeel van het IFV, heeft als taak brandweerm medewerkers en mensen werkzaam binnen rampenbestrijding en crisisbeheersing vakbekwaam te maken en te houden. Wij beogen een optimale interactie tussen onderzoek, onderwijs en beroepspraktijk tot stand te brengen, om zodoende een bijdrage te leveren aan de verdere professionalisering van hulpverleners.

Instituut Fysieke Veiligheid
Brandweeracademie
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
www.ifv.nl
026 355 24 10